

DWS - Uitdagende Lesideeën

Inleiding

Deze lesideeën zijn bedoeld voor alle leerkrachten die extra lesmateriaal in willen zetten voor meer- en hoogbegaafde leerlingen in de midden- en bovenbouw van het basisonderwijs.

De activiteiten zijn afkomstig van het project Day a Week School, dat in maart 2010 te Amsterdam is gestart.

In deze klapper zijn de activiteiten ingedeeld in vier categorieën: 'startactiviteiten', 'expliciete denkopdrachten', 'teamuitdagingen' en 'laterale denkpuzzels'. In de toelichting bij iedere categorie kunt u lezen wat de bedoeling van de activiteiten is en hoe en wanneer u ze het beste in kunt zetten in uw groep. U kunt naar eigen inzicht bepalen welke activiteiten mogelijk ook geschikt zijn voor de overige leerlingen uit uw groep.

Wij wensen u veel plezier met de uitdagende lesactiviteiten van Day a Week School Amsterdam!

STARTACTIVITEITEN

In de Day a Week School-groepen opent elke lesdag met een uitdagende startactiviteit. Hierdoor worden de leerlingen direct aangespoord om na te denken. We hebben de opdrachten ingedeeld in de categorieën 'rekenen/wiskunde' en 'taal'. Uiteraard kunt u deze startactiviteiten ook inzetten als 'tussendoortje'.

Getalbewerkingen

Opdrachten met voorbeeld:

- Maak **4** met **6, 8, 2 en 5**. Geef zo veel mogelijk verschillende oplossingen.
- Gebruik de getallen **2, 4, 6 en 9** om zo dicht mogelijk bij **71** te komen.
- Maak **80** met deze getallen: **1, 3, 6 en 9**. Je mag elk getal slechts één keer gebruiken, maar je moet ze wel allemaal gebruiken.

NB: De leerlingen kunnen voor de getalbewerkingen gebruikmaken van:
+, -, / en x

Duur: plm. 15 minuten per opdracht

Extra: Op deze opdrachten zijn allerlei variaties mogelijk. U kunt afwisselen in moeilijkheidsgraad.

Sokken

Stel, je bent in een pikdonkere kamer waar 56 witte en 56 zwarte sokken van dezelfde maat kriskras door elkaar liggen. Hoeveel sokken moet je minimaal pakken wil je er zeker van zijn dat je een paar hebt? Dus een stel van één kleur? Neem aan dat er evenveel rechter- als linkersokken liggen. Maakt het uit als er een verschil is tussen linker- en rechtersokken?

Uitleg/antwoord:

Zie pagina 25

Duur: plm. 20 minuten

Extra: Varieer in moeilijkheid door het aantal sokken te vergroten of te verkleinen.

Woordsom

Voorbeeld:

$$\begin{array}{r} \text{TWEE} \\ \text{DRIE} + \\ \text{-----} \\ \text{VIJF} \end{array}$$

Opdracht: Deze optelling klopt als een bus. Kun jij alle letters vervangen door cijfers zodat nieuwe getallen ontstaan waarvan de optelling ook klopt?

Antwoord: Zie pagina 25

Duur: plm. 15 minuten

Extra: Laat de leerlingen zelf een woordsom maken. Die hoeft in woorden niet te kloppen, maar in getallen wel. Extra uitdaging: Laat de som ook in woorden kloppen, zoals het voorbeeld hierboven.

Woordpuzzel

Opdrachten:

- Wat is het langste woord dat je kunt maken van de volgende letters?
- Maak zo veel mogelijk woorden met de letters uit deze zin.
- Welke woorden kun je uit de volgende zin halen, zonder de letters uit elkaar te trekken?

Voorbeelden van woorden en zinnen:

- *“Fijn weer beginnen!”*
- *“Kabinetsformatie”*
- *“Een lange strandwandeling”*

Duur: plm. 20 minuten

Extra: Elke zin of elk woord is toepasbaar, variërend in moeilijkheid.

Beroepen zoeken

Opdracht:

- Welke beroepen hebben deze mensen:

Voorbeelden:

- Roger Drazaj – Beveren
- U. Eregem - Brest
- M. Timan – Erm
- N. Weis – Reuzel
- R. Craut – Ede
- ir. G. Loot - Ede
- K. Strijvers - Echt

Duur: plm. 10 minuten voor plm. 4 opdrachten

Extra: Maak zelf namen van beroepen, of laat de kinderen een naam maken van een beroep. Zit er een beroep in hun eigen naam?

Paardensprongpuzzel

Opdracht:

- Vind het verborgen woord in de puzzel, je mag alleen paardensprongen maken.

Voorbeeld:

Als je begint bij de letter D in de hoek linksonder en je past telkens opnieuw de paardensprong toe, dan bekom je een zegswijze. Welke?

B	T	E	A
N	E	L	H
O	T	F	Z
D	A	C	

Antwoord: zie pagina 26

Duur: plm. 15 - 20 minuten

Extra: Maak als leerkracht zelf een paardensprongpuzzel en maak er ook eens een met lege plekken tussen de letters. Geef verschillende begin- en eindposities op.

EXPLICIETE DENKOPDRACHTEN

Kenmerkend voor Day a Week School zijn de expliciete denkopdrachten. Deze opdrachten stimuleren het creatieve denkvermogen van de leerlingen. Dit zijn ideale opdrachten voor tussendoor. U hebt er weinig tot geen materiaal en voorbereiding voor nodig.

Voorspellen

Opdracht:

- Voorspel... hoe **jij/Nederland/de wereld** eruit ziet over **5/20/30/50/100** jaar.
- Voorspel... hoe **het onderwijs/het transport** eruit ziet over **50** jaar.
- Voorspel... **wat we eten** over **50/100/500** jaar.

Duur: plm. 20-30 minuten

Extra: Laat de leerlingen de voorspellingen uittekenen.

Overeenkomsten zoeken

Opdracht:

- Noem vijf overeenkomsten tussen een **deur** en een **bed**.
- Wat is de overeenkomst tussen een **tomaat** en een **wiel**?
- Noem zo veel mogelijk overeenkomsten tussen een **boterham** en een **baksteen**.

Duur: plm. 15-20 minuten

Extra: Laat de leerlingen zelf twee voorwerpen kiezen om daar vervolgens de overeenkomsten tussen te zoeken. Of laat ze twee voorwerpen bedenken die heel weinig of geen overeenkomsten hebben.

De ABC-lijst

Opdracht:

Maak een ABC-lijst van het volgende onderwerp:

Voorbeelden: beroepen, voedsel, menselijke eigenschappen, speelgoed, vloeistoffen, steden/landen, etc.

NB: Bij een ABC-lijst bedenk je bij iedere letter uit het alfabet een passend item. Dus als het onderwerp 'vloeistoffen' is, kun je bij de letter A 'appelsap' noteren.

Duur: 15-25 minuten

Extra: Zet de ABC-lijst in als groepsopdracht. Laat de leerlingen het onderwerp bedenken.

Categorie: Expliciete Denkopdrachten

Bedenk...

Opdracht:

Bedenk een **x-aantal** manieren om...

Voorbeelden:

- ... je tanden te poetsen zonder tandenborstel.
- ... buiten te slapen zonder tent.
- ... een tuin om te spitten zonder schep.
- ... een rietje te gebruiken.
- ... mensen ervan te overtuigen dat ze geen afval op straat gooien.
- ... de fiets nog beter en aantrekkelijker te maken als vervoermiddel.

Duur: plm. 10-15 minuten

Extra: Laat de leerlingen zo veel mogelijk voordelen of nadelen bedenken van een gekozen onderwerp. Betrek deze opdracht ook eens op het leren of op de school zelf.

TEAMUITDAGINGEN

De teamuitdagingen worden in Day a Week School vooral gebruikt om het samenwerken te stimuleren. De leerlingen werken in groepjes aan de opdrachten. Vaak strijden de teams tegen elkaar, maar dat hoeft niet. Uitgangspunt is om gezamenlijk tot een eindproduct te komen, waarbij het proces zeker net zo belangrijk is als het resultaat.

Omschrijven

Opdracht:

- De groep wordt in twee teams verdeeld. Iemand uit team 1 omschrijft een leerling uit team 2 door drie kenmerken te noemen; er mag slechts één uiterlijk kenmerk worden gebruikt (de omschrijvingen moeten natuurlijk wel positief zijn). Team 2 moet raden om wie het gaat. Welk team raadt het meeste goed?

Duur: plm. 20-30 minuten

Extra: Pas de opdracht aan door bijvoorbeeld alleen karaktereigenschappen te laten omschrijven.

Er was eens...

Opdracht:

Vertel met een groepje van plm. 4 personen een sprookje, waarbij iedere persoon steeds maar één woord mag zeggen.

Duur: plm. 5-15 minuten

Extra: Laat één persoon alle woorden opschrijven, zodat het verhaal gedocumenteerd wordt en naderhand kan worden nagelezen. Laat eventueel een van de deelnemers het sprookje achteraf uit het hoofd navertellen. Je kunt ook variëren en ieder kind steeds 2 of 3 woorden laten aanvullen.

Knikkerbaan

Opdracht:

- Bedenk met de hele groep een ontwerp voor een knikkerbaan. Maak samen een plan: begin vanaf het einde van de baan.
- Werk de knikkerbaan in groepjes van drie uit. Gebruik **karton, lijm, schaar, plakband, rietjes, etc.**

Duur: Variërend per onderdeel. Ontwerp: plm. 60 minuten. Uitvoering: meerdere lesmomenten van plm. 60 minuten.

Extra: Wie maakt de snelste of juist de langzaamste knikkerbaan?

Categorie: Teamuitdagingen (algemene kennis)

Quiz

Opdracht:

- Laat de kinderen in teams een quiz maken voor de andere kinderen.

Voorbeelden van onderwerpen:

- De dierenwereld
- Politiek
- Amsterdam
- De leerlingen zelf / de klas/ de school
- Eigen keuze

Duur: plm. 30 minuten (voorbereiding) en 30 minuten (uitvoering)

Extra: Laat de leerlingen meerkeuzevragen maken. Varieer in het aantal vragen. Voeg een bonusvraag toe.

LATERALE DENKPUZZELS

Laterale denkpuzzels zijn raadsels waarbij de leerlingen vragen mogen stellen. Degene die het raadsel voorlegt, mag alleen antwoorden met 'ja' of 'nee'. De leerlingen worden uitgedaagd om buiten de reguliere kaders te denken. Creativiteit en logisch redeneren spelen hier een grote rol. Niet onbelangrijk: de leerlingen blijken deze raadsels altijd erg gemakkelijk te vinden.

Overblijfselen

- Een wortel, een stapeltje kiezelstenen en een pijp liggen midden in een veld bij elkaar. Wat is er gebeurd?

Antwoord: Zie pagina 26

Duur: plm. 10 minuten

Glazenwasser

- Een glazenwasser is de ramen op de 25^e verdieping van een wolkenkrabber aan het schoonmaken als hij uitglijdt en valt. Hij draagt geen speciaal veiligheidspak en er is niets wat zijn val breekt. Toch heeft hij na zijn val geen enkele verwonding. Hoe kan dit?

Antwoord: Zie pagina 26

Duur: plm. 10 minuten

De gelukkige greep

De tirannieke koning heeft zijn felste tegenstander in het gevang gegooid. De volgende dag geeft hij hem nog een laatste kans op gratie. Hij doet twee knikkers in een helm, een witte die de vrijheid symboliseert en een zwarte die zijn dood aankondigt. In aanwezigheid van het volk dat zich voor deze gelegenheid heeft verzameld, moet de gevangene een willekeurige knikker uit de helm pakken die zal beslissen over zijn lot. Maar die nacht komt een handlanger aan de gevangene vertellen dat de koning twee zwarte knikkers in de helm heeft gedaan. De gevangene mag maar één keer een knikker uit de helm halen. Wat moet hij doen om zijn vrijheid te verkrijgen?

Antwoord: Zie pagina 26

Duur: plm. 10 minuten

De nar en de brug

Een nar met drie voorwerpen in zijn handen – een bal, een hoed en een kegel – komt bij een brug. De brugwachter waarschuwt hem: ‘De brug kan niet meer dragen dan jouw gewicht plus twee voorwerpen, en de rivier is te breed om er een naar de overkant te gooien.’ Toch speelt de nar het klaar om in één keer met alle drie zijn voorwerpen de brug over te steken. Hoe doet hij dat?

Antwoord: Zie pagina 26

Duur: plm. 10 minuten

Antwoorden

Sokken

Neem eerst aan dat de linker- en rechtersokken gelijk zijn. Als je twee sokken pakt heb je drie mogelijkheden, twee zwarte sokken, twee witte sokken of een witte en een zwarte. Als je dan nog een extra sok pakt heb je altijd een goed paar. Dus je hoeft maar drie sokken te pakken als de linker- en rechtersokken gelijk zijn.

Als de linker- en rechtersokken verschillend zijn, moet je dus een linker- en een rechtersok van dezelfde kleur tevoorschijn halen. In het meest ongunstige geval pak je eerst 28 witte linkersokken en daarna 28 zwarte linkersokken. Met iedere volgende sok die je pakt, maak je altijd een paar. Dus je moet in het geval dat de linker- en rechtersokken verschillend zijn minimaal 57 sokken pakken.

Woordsom

T=5 W=7 E=6 D=3 R=4 I=1 V=9 J=8 F=2

Beroepen zoeken

Bejaardenverzorger

Burgemeester

Timmerman

Nieuwslezer

Redacteur

Loodgieter

Tekstschrijver

Paardensprongpuzzel

“De aftocht”.

Overblijfselen

Het zijn de overblijfselen van een gesmolten sneeuwpop.

Glazenwasser

Hij is naar binnen gevallen door een openstaand raam.

De gelukkige greep

Een knikker pakken, hem direct in zijn zak steken en de koning laten zien welke knikker er nog over is. Als dat een zwarte knikker is, zou dat moeten betekenen dat de gepakte knikker wit is en hij dus mag blijven leven.

De nar en de brug

Hij jongleert! Als hij de hele oversteek lang met de drie voorwerpen jongleert, is er altijd één voorwerp dat de nar niet in zijn hand heeft.

CONTACT

Organisatorische informatie DWS

projectleider **Rob Wolthuis**

robwolthuis@oada.nl / 06-50270608

Inhoudelijke informatie DWS

kwaliteitsmanager **Jaap Verouden**

jverouden@hetabc.nl / 06-31631626

www.dws-amsterdam.nl

info@dws-amsterdam.nl

www.twitter.com/dayaweekschool

© 2012, Amsterdam. Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming van de Ontwikkelgroep Day a Week School worden verspreid of vermenigvuldigd. Voor vragen, neem contact op met Jaap Verouden via info@dws-amsterdam.nl.